

выпускаемых материалов, уровень специализации или комбинирования производства, способы его монтажа или укладки в дело и т.п. В зависимости от характера решения хозяйственных задач основные и дополнительные показатели можно классифицировать на уровне отдельного предприятия, отрасли и общественного хозяйства. Поэтому наряду с данными о фактических затратах действующих предприятий нужно подробно изучать передовые проектные решения и устанавливать перспективные технико-экономические показатели с учетом освоения массового выпуска прогрессивных видов изделий. Авторы данной статьи не считают приведенные подходы к определению экономической эффективности использования строительных материалов исчерпывающими и приглашают к диалогу по данной теме.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Никонов Н.Н. Введение в специальность. Восемь лекций о профессии: учеб. пособие / Н.Н. Никонов. — М.: Издательство Ассоциации строительных вузов, 2005. — 272 с.
2. Соколов А.М. Основные понятия архитектурного проектирования: учеб. пособие / А.М. Соколов. — Л., Ленингр. ун-та, 1976. — 192с.
3. Экономика строительства: учебник. 3-е изд. / Е.Б. Смирнова, Н.В. Чепаченко, Н.А. Половинкина и др.; под ред. В.В. Бузырева. — СПб.: Питер. 2009. — 416 с.: ил. — Серия «Учебник для вузов»).
4. Экономика строительства / И.С. Степанов, В.Я. Шайтанов, С.С. Романова и др.; под ред. И.С. Степанова. — М.: Юрайт. 1998. — 416 с.
5. Рогожин П.С., Гойко А.Ф. Економіка будівельних організацій/ П.С. Рогожин, А.Ф. Гойко. — К.; Видавничий дім «Скарби», 2001. — 448 с.
6. Економіка будівництва: навчальний посібник / В.В. Малахова, Б.О. Пушкар'юв, О.М. Матевос'ян, І.М. Пожарицька, Т.М. Пілатова; за ред. О.В. Ефремова. — Сімферополь: ВД «АРІАЛ», 2010. — 236 с.

УДК 336.14

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Чобіток В.І.

В статті досліджено та обґрунтовано принципи формування бюджетної системи України, проведено аналіз економічної сутності поняття «бюджетна система»

Ключові слова: бюджет, бюджетна система, принципи формування бюджетної системи

За сучасних умов нестабільної економічної ситуації в країні та недостатнього фінансового забезпечення з боку держави важливого значення набуває питання забезпечення діяльності державних вищих навчальних закладів усіма необхідними матеріально-технічними, кадровими та іншими ресурсами для забезпечення навчального процесу. Це можливо за умови розробки ефективного механізму управління наявними фінансовими ресурсами вищого навчального закладу, одним з елементів якого є система бюджетування. Вдосконалення системи бюджетування у вищих навчальних закладах (ВНЗ) призведе до підвищення їхньої фінансової стабільності та конкурентоспроможності. В зв'язку з цим виникає проблема пошуку шляхів оптимізації планування ресурсів ВНЗ та їх раціонального використання. Метою статті є теоретичне обґрунтування принципів формування бюджетної системи України.

Питання розробки теоретичних та методологічних основ бюджетування були об'єктом дослідження вітчизняних науковців, таких як І.Я. Чугунов [5], О.Д. Василик [2], С.Л. Лондар [4], О.П. Кириленко [3], О.В. Тимошенко [4], К.В. Павлюк [2], Л.В. Лисяк [5]. Однак зміни чинного законодав-

ства зумовлюють необхідність подальшого вивчення даного питання. Сутність бюджету розкривається у призначенні фінансового забезпечення виконання державою її функцій: економічної, соціальної, управлінської та оборонної. Як економічна категорія бюджет відображає відносини щодо формування на загальнодержавному і регіональних рівнях централізованих фондів, призначених для реалізації функцій держави.

Специфічними ознаками даних відносин є:

1. Перерозподільний характер - бюджет виконує функції перерозподілу ВВП між галузями, регіонами, соціальними верствами населення, перерозподіл у часі при використанні державних позик.
 2. Всеохоплюючий характер - ними охоплені всі юридичні і фізичні особи.
 3. Законодавче регулювання - здійснюється за трьома напрямками:
загальним — Бюджетним кодексом України;
законами, що регламентують надходження доходів і фінансування видатків;
прийняттям щорічного закону (рішення) про бюджет на наступний бюджетний рік.
- З точки зору послідовності розподілу ВВП існують два варіанти:
в умовах ринкової економіки;
у межах адміністративної економіки.

За рівнем централізації ВВП у бюджеті умовно виокремлюють три моделі:

- 1) американська (25 - 30 %);
- 2) західноєвропейська (30 - 40 %);
- 3) скандинавська (50 - 60 %).

Бюджет як економічна категорія характеризує рух грошових потоків між державою, юридичними і фізичними особами. Цим відносинам притаманний суперечливий характер. Є два способи вирішення фінансових протиріч:

встановлення оптимальних пропорцій розподілу ВВП та його централізації в бюджеті. Критерії оптимальності - забезпечення економічного зростання та встановлення соціальної гармонії в суспільстві. З одного боку, бюджет не повинен підривати фінансову базу юридичних і фізичних осіб, з іншого - створювати утриманські тенденції у суспільстві;

зростання ВВП - основний показник, що характеризує економіку країни. Економічний розвиток дає можливість забезпечувати постійне зростання доходів усіх суб'єктів фінансових відносин. Разом з тим, оскільки потреби держави відносно стабільні, то в разі зростання ВВП її відносна частка може зменшуватись.

Бюджет являє собою розпис доходів і видатків держави, який затверджується органами законодавчої і представницької влади у вигляді закону. Як фінансовий план бюджет відображає економічну, соціальну, військову, міжнародну політику держави. В Україні бюджет як фінансовий план має певні відмінності від бюджету як економічної категорії, оскільки до нього включаються фонди цільового призначення. Тому для оцінки реальної бюджетної політики необхідно проаналізувати статті доходів і видатків «чистого» бюджету (без цільових фондів). Включення цих фондів до бюджету зумовлено двома причинами: наданням їм законодавчої сили; необхідністю здійснення державного контролю за коштами цих фондів.

Стан бюджету як фінансового плану характеризується трьома показниками: рівновага доходів і видатків; перевищення доходів над видатками; бюджетний дефіцит — перевищення видатків над постійними доходами (податки та податкові доходи бюджету). За наявності бюджетного дефіциту встановлюються джерела його покриття (державні позики, емісія грошей).

Фінансово-кредитний механізм є сукупністю фінансових методів впливу на соціально-економічний розвиток країни. Він складається з двох підсистем: фінансове забезпечення; фінансове регулювання.

Фінансове забезпечення здійснюється у таких чотирьох формах: самофінансування - покриття витрат за рахунок власних коштів (це - вихідна форма); кредитування - покриття витрат за рахунок позичених коштів (це - регулююча форма); акціонерний капітал - форма колективного капіталу, яка дає змогу концентрувати великі ресурси; бюджетні асигнування - форма державного фінансового

забезпечення (з одного боку, вона є підпорядкованою, тобто використовується тоді, коли не вистає інших джерел або їх важко сформувати, з іншого боку, ці асигнування можуть виконувати регулюючу роль при порушенні рівноваги цін (наприклад, субсидії виробникам сільськогосподарської продукції).

За певних історичних умов бюджетні асигнування відіграють дуже важливу роль у формуванні національної економіки на основі кейнсіанської теорії бюджетного мультиплікатора.

Фінансове регулювання пов'язане з податковою системою і регулюючою функцією податків та з бюджетним субсидіюванням. Особлива роль належить бюджетному вирівнюванню. Структура бюджету розглядається у горизонтальному і вертикальному розрізах. У горизонтальному вона характеризується складом доходів і видатків, а також їх питомою вагою. У вертикальному розрізі структура бюджету розглядається за рівнями державної влади та управління і характеризується взаємопов'язаними поняттями «бюджетний устрій» і «бюджетна система». Бюджетний устрій визначає, яким чином здійснюється побудова бюджетної системи. Аналіз економічної сутності поняття «бюджетна система», представлений в табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз визначення поняття «бюджетна система»

Автор	Визначення запропоноване автором
І.Я. Чугунов [5]	сукупність бюджетів, утворених на основі адміністративно-територіального устрою держави та взаємовідносин між ними, які вибудовуються з огляду на оптимальний розподіл і фінансове забезпечення повноважень органів державної і місцевої влад між бюджетами усіх рівнів, спрямованих на соціально-економічний розвиток суспільства
О.Д. Василик [2]	об'єднання усіх ланок державного бюджету на єдиних принципах
Бюджетний кодекс України [1]	сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права
С.Л. Лондар [4]	сукупність усіх бюджетів, які формуються і діють на території певної країни згідно з її бюджетним устроєм.
О.П.Кириленко [3]	сукупність всіх бюджетів країни
Український юридичний портал [6]	побудована на економічних відносинах, державному устрої та врегульована правовими нормами сукупність видів бюджетів

Бюджетна система відображає сукупність усіх видів бюджетів, що створюються в даній країні відповідно до її бюджетного устрою. Бюджетний устрій ґрунтується на таких засадах: відокремлення видів бюджетів, що створюються в даній країні; встановлення принципів побудови бюджетної системи; розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи; визначення характеру і форм взаємовідносин між бюджетами. Бюджет як явище в історії людського суспільства з'явився порівняно недавно - в епоху капіталізму (феодалізм не знав єдиного документа, який об'єднував би всі доходи і видатки держави). Його поява пов'язана з відділенням державних фінансів від фінансів монарха, обмеженням влади останнього, переходом до демократичних засад і суспільним життям. Бюджет в усіх країнах світу є основою державних фінансів і основним фондом грошових коштів держави.

Принципи формування бюджетної системи України визначені Бюджетним кодексом (рис. 1). Можливі три підходи до структурної побудови бюджету: створення єдиного для всієї країни бюджету; формування регіональних бюджетів; поєднання централізованих і децентралізованих ланок. В Україні застосовується третій підхід. Важливим елементом бюджетного устрою є розмежування доходів і видатків між окремими автономними бюджетами. Розмежування доходів може проводитися двома методами: закріплення доходів за кожним бюджетом у повній сумі чи за твердо фіксова-

ними нормативами в умовах автономності кожного бюджету; встановлення системи бюджетного регулювання в умовах єдності бюджету, тобто проведення відрахувань до бюджетів нижчих рівнів, виходячи з їх потреб.

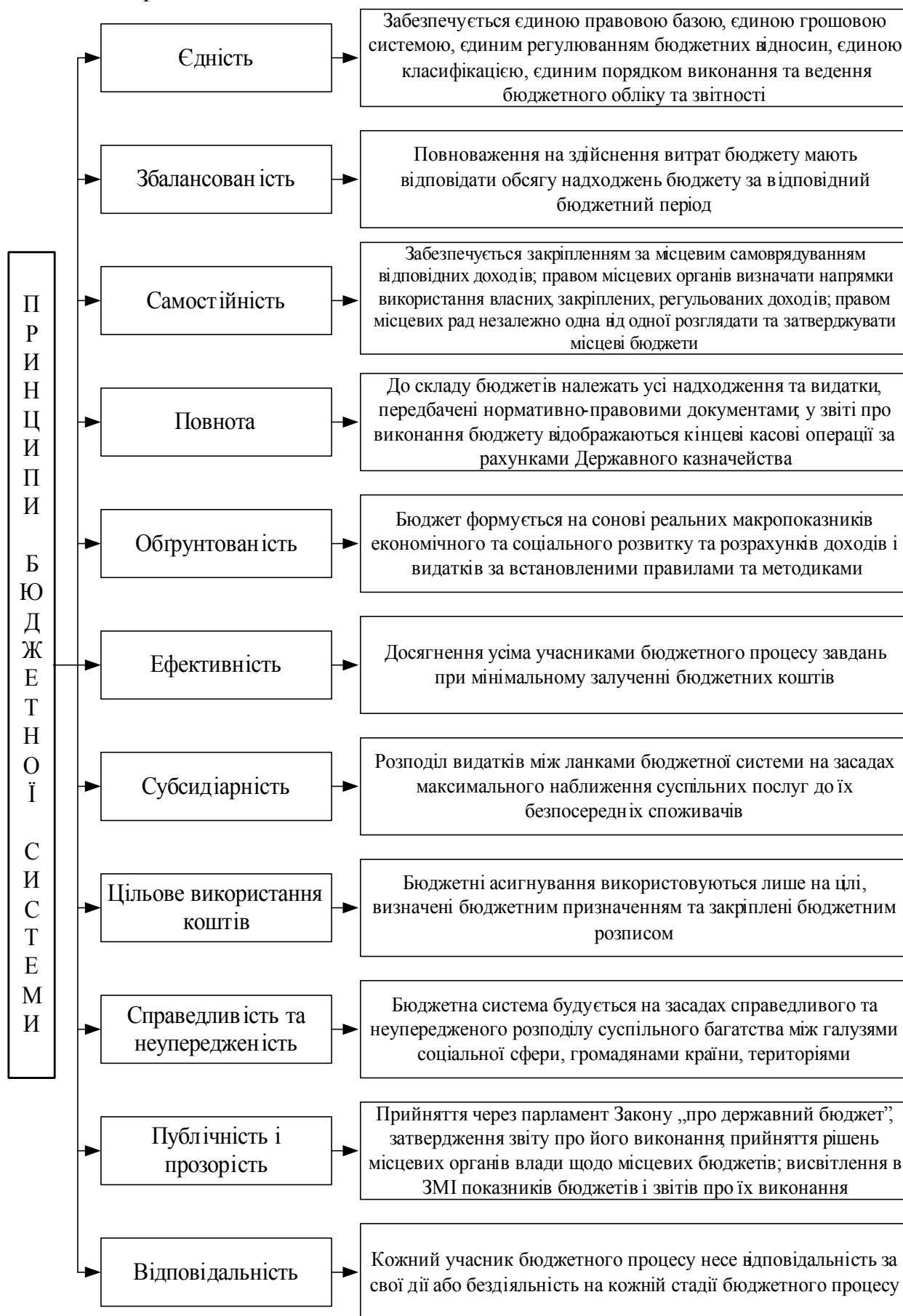

Рис 1. Принципи формування бюджетної системи України

ВИСНОВКИ

Суспільне значення бюджету полягає в тому, що за допомогою бюджету досягається вирішення багатьох питань соціального характеру, хоча стан цієї сфери життя суспільства на сьогоднішній день складний. Кризові явища в економіці зумовлюють напружений стан бюджету, недостатність фінансування соціальної сфери, але і в цих умовах державний бюджет залишається головним джерелом підтримання життєвого рівня населення.

Політичне значення бюджету багатогранне і, зокрема, воно полягає в тому, що законодавчий орган затверджує обсяги доходів і видатків бюджету на плановий рік, а тим самим народні представники реалізують волю народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України: [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
2. Василик О.Д. Бюджетна система України: [підручник] / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
3. Кириленко О.П. Фінанси: [навч. посібник] / О.П. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2002. – 212 с.
4. Лондар С.Л. Фінанси.: [навч. посібник] / С.Л. Лондар, О.В. Тимошенко. – Вінниця: Нова Книга, 2009. – 384 с.
5. Чугунов І.Я. Бюджетна система в інституційному середовищі суспільства / І.Я. Чугунов, Л.В. Лисяк // Фінанси України. – 2009. – № 11(168) – С. 3–11.
6. <http://jure.in.ua/node/61>

УДК 339.982

СТРУКТУРНІ ЗМІНИ В КОРПОРАТИВНІЙ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ФРН

Баюра Д. О., Кутовий О. В.

В роботі розглянуті історична проблематика та структурні зміни у німецькій моделі корпоративного управління в аспекті глобалізаційних та інтеграційних процесів в Європейському Союзі. Виявлено передумови, стадії розвитку та адаптації корпоративного середовища, характерні особливості та сутність реакції корпорацій на втручання з боку держави. Визначені протиріччя законодавчого впровадження гендерних квот в німецьких корпораціях.

Ключові слова: корпоративний сектор, німецька модель управління, гендерні квоти, корпоративне управління, державне втручання.

Все більш широкого розповсюдження в світі набуває практика застосування популістських політичних прийомів, що декларують на меті створення певних суспільно корисних дій, проте на практиці фактично стають причиною негативних наслідків, що відображаються на стані економіки країни. Впродовж останніх десяти років на території країн Європейського Союзу, під егідою декларування рівності прав та корпоративної соціальної відповідальності, набуває поширення практика законодавчого квотування місць жінок у радах директорів та наглядових радах корпорацій. Дослідженням доцільності даних перетворень у Німеччині, традиційно консервативній корпоративній практиці найпотужнішої економіки Європи, займалися такі вчені, як Джеймс Дамманн [6], Жасмін Джоек [17], Марі Тейген [1] та Кристіна Шрьодер [22] та інші.

Метою написання статті є виявлення особливостей дійсного стану впровадження практики гендерної кодeterminації в корпоративному секторі ФРН, причин та рівень доцільності, що зумовлюють стимулювання трансформаційних активностей корпоративного сектору у посткризовий